

MKR-SAK 04/01

RAPPORTER

Tidligere utsendt:

- Oversikt over rapporter

- Rapport nr. 41/2000

Anne Weider Aasen

Rapport fra FNs 55. generalforsamling 23. oktober-3. november 2000

- Rapport nr. 42/2000

Einar Tjelle

Rapport fra FNs 55. generalforsamling 23. oktober-4. november 2000

Vedlagt følger:

- *Rapport nr. 45/00 (utdrag): **Ole Chr. Kvarme***

Rapport fra møte med kirkeledere og kirker i Romania 27.10.-05.11.00

LISTE OVER TILGJENGELIGE RAPPORTER I MKR-SEKRETARIATET

- Rapport nr. 27/2000   **Gerd Marie Aadna**
Rapport fra reise til Jerusalem og Betlehem 27.-
30.06. 2000
- Rapport nr. 28/2000   **Hans Morten Haugen**
Rapport fra "Geneve 2000" (FNs spesialsesjon
for sosial utvikling) i København 26.-30. juni
2000
- Rapport nr. 29/2000   **Olav Fykse Tveit**
Rapport fra møte i Eksekutivkomitéen i
Leuenberg kyrkjefellesskap, Belfast 15.-17.06.00
- Rapport nr. 30/2000   **Hans Morten Haugen**
Rapport fra reise til kristne gjestehus i Syria og
Libanon 31.08.00 – 07.09.00
- Rapport nr. 31/2000   **Kjell A. Skarseterhagen**
Rapport fra Nordisk-Tysk kirkekonvent, Finland
1999. Konvent og Jubileumsseminar
- Rapport nr. 32/2000   **Joar Haga**
Rapport frå møte i Porvoo Contact Group,
Durham, 5.-8. september 2000
- Rapport nr. 33/2000   **Hans Morten Haugen**
Rapport fra Nordisk økumenisk
flyktningkonsultasjon i Reykjavik 13.-15.
oktober 2000
- Rapport nr. 34/2000   **Hans Morten Haugen**
Report from meeting in Sri Lanka Working
Group at Caritas, Rome, 18th of October 2000
- Rapport nr. 35/2000   **Anders Gadegaard**
Report to the Nordic Patners from the WCC
Executive Committee meeting in Geneva 26.-
29.9.00
- Rapport nr. 36/2000   **Hans Morten Haugen**
Rapport fra seminar "Transforming the Global
Financial System", Montreal, Canada, 22.-23.
oktober 2000

- Rapport nr. 37/2000   **Hans Morten Haugen**
Hearing with non-governmental organisations
before high-level meeting on financing for
development, UN, New York 4th to 6th of
November 2000.
- Rapport nr. 38/2000   **May Lisbeth Hovlid Aurdal og Hege
Steinsland**
Deltaking i Nordisk/Tysk kirkekonvent,
Wernigerode, Tyskland, 28.08.-03.09.2000
- Rapport nr. 39/2000   **Stig Utne**
Rapport fra besøk til den russisk-ortodokse
kirke, Moskva, 28.-31.10.00
- Rapport nr. 40/2000   **Ingvill T. Plesner**
Rapport fra møte i KEKs arbeidsgruppe om
menneskerettigheter og religionsfrihet, Geneve
8.-10. september 2000
- Rapport nr. 41/2000   **Anne Weider Aasen**
Rapport fra FNs 55. generalforsamling 23.
oktober-3. november 2000
- Rapport nr. 42/2000   **Einar Tjelle**
Rapport fra FNs 55. generalforsamling 23.
oktober-4. november 2000
- Rapport nr. 43/2000   **Inger Johanne Wremer**
Rapport fra møte i LVFs Executivkomite 26.-27.
november 2000
- Rapport nr. 44/2000   **Thor Bjarne Bore**
Rapport fra møte 03.11.00 i Geneve: Evaluation
of Ecumenical News International (ENI) for the
World Council of Churches (WCC), November
2000

Rapport 41/00 og 42/00: Deltakelse på FNs 55. Generalforsamling

---

Deltakere: Anne Weider Aasen og Einar Tjelle

Tid: 21.oktober til 4.november 2000

Saksbehandler: Hans Morten Haugen

Mellomkirkelig råd har fortsatt funksjonen med å oppnevne personer fra kirkene til FNs Generalforsamling, og har i større grad de siste årene lagt til rette for deltakelse også fra andre kirkesamfunn. Denne gangen var det imidlertid to fra Den norske kirke som deltok, med faglig innsikt som et viktig kriterium.

Arbeidet under FNs Generalforsamling skjer i seks ulike komiteer, i tillegg til møter i hovedforsamlingssalen. Derfor er det ikke unaturlig at deltakerne er til stede samtidig.

Det er grunn til å hevde at det såkalte "Millennium Summit" som fant sted i forkant av Generalforsamlingen var med på å gi FN-systemet ny tillit. Her ble statsledernes forpliktelse til FN bekreftet.

Begge deltakerne meldte positivt tilbake, noe også rapportene bærer preg av. Rapportene bærer også preg av at deltakerne hadde relativt god oversikt før reisen, slik at det ikke gikk for lang tid til å finne ut av hvordan systemet fungerer. Slike egenskaper er ikke uvesentlige.

Tjelle kopler særlig sammen sosiale og økonomiske spørsmål og menneskerettigheter. Han peker også på arbeidet mot HIV/AIDS, og peker på det framtidige arbeidet i FN-regi. Weider Aasen gir interessante refleksjoner på forholdet mellom Sikkerhetsrådet og ECOSOC. Det ser nå ut som om ECOSOC vil få en mer framtreende posisjon. Hun rapporterer også tilbake på den "strenge" menneskerettighetsdefinisjonen som den norske delegasjonen bygger på.

Det er også interessant å merke seg at det blir lagt opp til et visst classeskille mellom stortingspolitikere og de andre delegatene. Det virker som om det er et ønske om å markere en viss avstand, selv om den gjensidige læringen burde være en målsetting. Det virker som om svaret på dette problemet er å velge observatører som er så dyktige at de kan bli en ressurs både for delegasjonen og for de tilreisende parlamentarikerne.

Forslag til vedtak:

Mellomkirkelig råd tar rapportene fra FNs 55. Generalforsamling til orientering.

J. HMM
kopi LJD
SO

Rapport nr. 41100

KIRKERÅDET
MELLOMKIRKELIG RÅD
SAMISK KIRKERÅD

30 NOV. 2000

Til:	HMM
J.nr.:	00/189-4
Arkiv nr.:	773/5

RAPPORT FRA FNS 55. GENERALFORSAMLING
ANNE WEIDER AASEN
OBSERVATØR FOR MELLOMKIRKELIG RÅD
23. OKTOBER - 3. NOVEMBER 2000

Innledning

Det var en glede å bli spurt av Mellomkirkelig Råd om å være observatør ved FNs 55. generalforsamling. Mitt kjennskap til FN fra før hadde jeg hovedsakelig fra FNs verdenskonferanse om bosetting, HABITAT II, i Tyrkia juni 1996, hvor jeg var akkreditert som NGOer fra Norges Kristelige Studentforbund. I samme organisasjon har jeg også deltatt på temamøter, foredrag og orienteringer m.m. om flere av de øvrige FN-konferansene på nittitallet. Mitt kirkelige - og også internasjonale - engasjement skjer for tiden gjennom Norges Kristne Råd, hvor jeg er medlem i rådet, og Norsk Økumenisk Kontaktforum for kvinner, hvor jeg er styremedlem. Det siste året har jeg også vært oppnevnt av Mellomkirkelig Råd i en nasjonal religionsdialog. Tidligere har jeg gjennom flere år vært aktiv - og leder - i Norges Kristelige Studentforbund, og deltatt på studieturer til Palestina/Israel og Nicaragua. Interesseområdene i FN som jeg hadde sett meg ut på forhånd, dreide seg således i stor grad om kvinnespørsmål, spørsmål som involverer religioner og religionsdialog på en særskilt måte, oppfølginger av Habitat II-konferansen, samt konflikten i Palestina/Israel. Jeg var også interessert i å følge mer generelle spørsmål om menneskerettigheter, og se på FNs tilnærming her. Oppholdet i FN viste seg imidlertid å være svært interessant på langt flere områder enn disse, og jeg fulgte også med på en rekke andre temaer og spørsmål.

Utenriksdepartementets FN-delegasjon er svært profesjonell, har høy faglig kunnskap og oversikt over alt som skjer i de ulike FN-forumene. Min rapport vil ikke være noen uttømmende beskrivelse av alle faktiske forhold i de to ukene jeg fulgte generalforsamlingen. Strukturen med at FNs arbeid skjer i seks ulike komiteer parallelt med plenum og møter i Sikkerhetsrådet, gjør at det er fysisk umulig å få med seg alt. I rapporten har jeg dermed fokusert på saker og refleksjoner jeg tror kan være relevante og interessante for kirkelig arbeid i Norge. I og med at jeg har mitt internasjonale engasjement som frivillig deltaker, og ikke jobber med dette profesjonelt til daglig, vil rapporten nok også bære preg av det frivillige NGO-perspektivet.

Arbeidet i FN

Den norske delegasjonen har morgenmøte hver morgen klokka 0915. Her rapporteres det fra siste dags bevegelser i plenum og de ulike komiteene. Det redegjøres også for hva som skal skje i de ulike foraene samme dag, samt hva som vil være Norges holdning. Morgenmøtene var svært verdifulle å få være tilstede på. Selv om møtene har et stramt tidsskjema og det i liten grad var rom for spørsmål fra observatørene, var det meget lærerikt å lytte til stemmeforklaringer og diskusjon de norske delegatene imellom.

Møtene i FNs generalforsamling finner sted fra klokka 10 til 13 og 15 til 18 hver ukedag. Med unntak av de gangene jeg deltok på særskilte informasjonsmøter, enten i den norske delegasjonens eller egen regi, fulgte jeg møter i FN hver dag på disse tidspunktene. Arbeidet i de seks komiteene fordeler seg tematisk i grove trekk på nedrustning (1. komite), utvikling, miljø, bistand (2. komite), menneskerettigheter, flyktninger, kvinner, barn (3. komite), spesielle politiske spørsmål (palestinske flyktninger, Øst-Timor) (4. komite), intern administrasjon (5. komite) og juridiske spørsmål (6. komite). Jeg fulgte med på debatten i de fleste komiteene, men hovedsakelig var det arbeidet i 3. komite jeg observerte nærmest. I tillegg deltok jeg på en rekke møter i plenum og et åpent møte i Sikkerhetsrådet. Det er umulig å referere alt, og i det følgende er et utvalg av temaer og spesielle hendelser.

Menneskerettigheter

I 3. komite hadde FNs høykommisær for menneskerettigheter Mary Robinson innlegg 24. oktober. Hun påpekte at den globale menneskerettighetssituasjonen fremdeles er bekymringsfull, og at det fortsatt gjenstår mye i arbeidet med å forhindre omfattende brudd på menneskerettighetene. Selv om det er arbeidet med å utvikle MR-verktøy gjennom 50 år, er det stort behov for informasjon om menneskerettigheter på grasrotnivå. Høykommisæren påpekte bruk av tortur, og en rekke land, blant andre Peru, Cuba og Egypt repliserte med å presisere at de ikke vil ha innblanding i interne forhold. I debatten som fulgte høykommisærens innlegg holdt Norge innlegg, og påpekte viktigheten av å bekjempe rasisme. Norge håper at den kommende Verdenskonferansen mot rasisme vil øke tiltakene mot rasisme i FNs medlemsland. På vegne av Chile, Australia, New Zealand og Canada holdt Norge også innlegg om Menneskerettighetskonvensjonen.

Parallelt med innlegg og debatt i komiteen ble det arbeidet med både å utforme og skaffe støttespillere til ulike resolusjoner. I 3. komite var det et spesielt vanskelig klima for å få vedtatt resolusjoner i år. Komiteen lå langt etter skjema med arbeidet, og det var særlig en resolusjon om æresdrap og en resolusjon om eliminering av all vold mot kvinner, som skapte problemer. Resolusjonen om æresdrap, fremmet av Nederland, ble vedtatt ved votering, hvor 120 land stemte for, mens 25 avsto. Det er første gang i historien at det ikke har lyktes komiteen å oppnå konsensus i et kvinnespørsmål. Skillelinjene gikk langs religion, og det ble en særskilt polarisering mellom de muslimske og de øvrige landene.

Det var interessant å merke seg at det eksisterer ulike definisjoner og tolkninger i FN av selve menneskerettighetsbegrepet. Tolkningene varierer fra et bredt MR-synspunkt til en mer konservativ, juridisk tolkning. Her går viktige skillelinjer i forhold til om man definerer et ansvarlig subjekt for brudd på menneskerettighetene. Ett spørsmål er om det at det skjer «inhumane» hendelser med enkeltmennesker i et land kan defineres som brudd på menneskerettigheter, eller om det må aktive brudd fra myndighetene sin side, til for at det skal regnes som menneskerettighetsbrudd. Er mangel på å stoppe brudd, systematiske brudd på MR? Dette var det uenighet om innad i den norske FN-delegasjonen, og det er også stor uenighet om dette i hele FN. Basert på det som kom fram under en diskusjon på et morgenmøte, samt samtaler og det som framgår av Norges innlegg i FN, ser det ut som at den rådende holdningen i den norske FN-delegasjonen er en konservativ, streng juridisk tolkning av menneskerettighetsbegrepet. For NGOere tror jeg dette er en nyttig holdning å kjenne til, med tanke på hva slags dialog NGOere kan føre med norske myndigheter på området.

Åpenhet i Sikkerhetsrådet

24. oktober ble det holdt et åpent møte i Sikkerhetsrådet om kvinner, fred og sikkerhet, i regi av Namibia. Det er uvanlig at det holdes åpne møter i rådet, og initiativet ble ønsket velkommen av mange land, blant annet Norge. Norge holdt innlegg hvor det ble påpekt at kvinners rolle ved fredsbevarende virksomhet og konfliktløsning er for dårlig anerkjent, og at en bærekraftig politisk prosess krever fullverdig deltakelse av kvinner. Det er viktig å se på kvinner som aktører i konfliktarbeid, og ikke kun som ofre. Det ble også påpekt at kjønsspørsmål ikke er tilstrekkelig tatt høyde for i den såkalte Brahimirapporten, som er en rapport fra et ekspertpanel nedsatt av generalsekretæren for å utrede FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner.

Mye tyder på at holdningen til Sikkerhetsrådet er i ferd med å endre seg i FN. Det åpne møtet kan nok tolkes som et signal om at rådet ønsker en bredere orientering, og også innsyn, i arbeidet sitt. Temaet som ble tatt opp er også interessant som en mulig indikator på at sikkerhetsrådet er i endring. Genderperspektivet er utradisjonelt i sikkerhetsrådssammenheng, og det representerer en mer tverrfaglig tilnærming med bredere appell enn det som har vært vanlig tidligere. Introduksjonen av et slikt tema på rådets arena reflekterer en erkjennelse av at sosiale og strukturelle forhold henger sammen. Tilsvarende signaler er også gitt ved at Sikkerhetsrådet tidligere har hatt HIV/AIDS-problematikken på agendaen. Også her ligger en mer integrert forståelse av sikkerhetsproblematikk og strukturelle fattigdomsproblemer til grunn. Den helhetlige orienteringen sikkerhetsrådet er i ferd med å

få, vil være interessant for NGOere. På mange måter faller en rekke NGOeres orientering og arbeid godt inn i en slik tenkning.

Samtidig synes det klart at Sikkerhetsrådet langt fra er i ferd med å gjennomgå noen rask revolusjon. Den nye, mer brede orienteringen synes kontroversiell, både blant medlemslandene i FN og i den norske delegasjonen. Av FN-landene er det nok særlig Canada som har ønsket en bredere tilnærming. En del andre land synes de nye temaene i Sikkerhetsrådet bør behandles i Det økonomiske og sosiale rådet (ECOSOC), der de tidligere har hørt hjemme. Utfra samtaler med flere av dem som jobber nært med sikkerhetsrådsspørsmål i den norske delegasjonen, er mitt inntrykk av at det også her er delte meninger om de nye taktene i rådet. Det er imidlertid grunn for NGOere til spesielt å merke seg utenriksministerens redegjørelse i Stortinget om Norges forestående arbeid i Sikkerhetsrådet, hvor han varsler en helhetlig tilnærming til fredsbygging og krisehåndtering, og at Norge vil fokusere på sammenhengen mellom militær innsats, nødhjelp og langsiktig utviklingsbistand. Interessant er det også at han understreker kvinners rolle i fredsbevarende arbeid og konfliktløsning. Statsråden trekker fram NGOere som en viktig samarbeidspartner i arbeidet i Sikkerhetsrådet. Enkeltpersoner ved den norske delegasjonen spurte da også under en uformell samtale om hva de kirkelige NGOerne synes er viktig å vektlegge i Norges arbeid i Sikkerhetsrådet.

Fokus på HIV/AIDS

På den internasjonale dagen for utrydding av fattigdom, 23. oktober, ble det arrangert en stor markering av kampen mot HIV/AIDS. I storslått, amerikansk stil, ble en rekke mennesker - de fleste menn - hedret for deres innsats i arbeidet mot HIV/AIDS. Generalsekretæren, hans kone og en rekke kjente artister deltok. Flere aidssyke kvinner fra Sør deltok også med sine historier, og det var en sterk opplevelse. Arrangementet viste at HIV/AIDS er et høyt prioritert satsningsområde i FN, men litt overraskende uteble fattigdomsperspektivet i stor grad på dette evenementet. I en rekke innlegg under møter i plenum og 3. komite, samt i FNs befolkningsfond, går imidlertid signalene entydig i retning av at HIV/AIDS henger sammen med strukturelle problemer, og at det ikke må ses på som et helseproblem alene, men at man må ha en tverrfaglig tilnærming til den stadig mer omfattende epidemien.

Møte med goodwill ambassadors

23. oktober var det møte med FNs såkalte goodwill ambassadors. Her fortalte kjendiser som Michael Douglas, Nadime Gordimer, Spice-Geri og Arja Saijonmaa om sitt arbeid for FN. Fra FN-sekretariatets side ble det påpekt at både mediernes og kjendisenes rolle er viktig. Det ble påpekt at NGOere er de som utfører arbeidet til FN, og at goodwill-ambassadørene kan være en stemme for NGOere som ikke har en like sterk stemme som dem, inn i mediene. Det ble også påpekt at artister kommuniserer på en annen måte enn FN-systemet; eksempelvis er en sang som Youssou N'Dour har skrevet om kondomer, vel så effektiv overfor unge mennesker som informasjonsplakater fra FN.

Historiske begivenheter

Det meste som skjer i FN har selvsagt historisk – og ikke minst politisk - verdi, men jeg synes likevel det er verdt å trekke fram den spesielle politiske begivenheten i vedtaket av en enstemmig resolusjonen som tar opp Den føderale republikken Jugoslavia i FN 1. november 2000. Det var svært gledelig å være tilstede i plenum under denne seansen, som også rørte mange delegater på en spesiell måte.

Det må også anses som en milepæl i fredsarbeid at det i plenum ble fremmet en felles resolusjon fra Nord- og Sør-Korea om freds- og forsoningsprosessen mellom de to landene. Dette ble hilst svært velkomment av de andre landene i FN.

FN-dagen 24. oktober ble i liten grad fokusert på i FN-systemet. Men det ble arrangert en fredsmarsj i regi av The Peace Meditation at the United Nations. Marsjen fant sted i hagen nedenfor FN-bygget. De

militære delegatene representerte den norske delegasjonen. Jeg deltok sammen med flere andre observatører.

Religiøse aspekter i FN

Samarbeidet mellom FN og Den islamske konferanse (OIC) var tema i plenum 30. oktober. Norge holdt innlegg, og påpekte viktigheten av dialog og samarbeid mellom de to organene. Helt konkret ble det anmodet om at FN og OIC fornyer forsøkene på forhandlinger i Afghanistankonflikten, samt at samarbeidet på Balkan fortsetter. Også kjønsspørsmål ble berørt. Det ble vedtatt en resolusjon som understreker betydningen av samarbeidet mellom de to organisasjonene. Dette viser at religiøse nettverk anerkjennes som en viktig faktor til makt og innflytelse.

Skillelinjene i 3. komite langs religiøse linjer viser også betydningen av arbeidet med religionsdialog. Som opinionsdanner har tro- og livssynssamfunnene en viktig rolle å spille her. Det gir insitament til arbeidet med religionsdialog i Norge og internasjonalt. Her kan norsk deltakelse i og støtte av internasjonale kirkelige NGO-forum som World Conference on Religion and Peace, Kirkenes Verdensråds og Lutherske Verdensforbunds FN-engasjement, spille en viktig rolle.

NGOeres rolle

Både det åpne møtet i Sikkerhetsrådet, spesialmøtet om HIV/AIDS og møtet med goodwill ambassadør ga inntrykk av et FN som ønsker å ha en allmenn appell, og som ønsker å engasjere og bygge broer mellom folk på grasrota og beslutningstakerne. I alle tre forumene opplevde jeg at FN signaliserte en erkjennelse og et ønske om å fungere som opinionsdanner. I så måte er det nyttig for systemet at NGOer deltar. NGOer kan formidle FNs beslutninger og temaer videre, og være med på implementere vedtak gjort i FN, samt formidle kunnskap og vekke engasjement for FN i opinionen.

Det var nesten påfallende hvor mye arbeidet i FN og norske NGOer har til felles. Helt konkret gjelder dette satsningsområder som forebyggingen og informasjonen rundt HIV/AIDS, arbeidet med landminer, satsning på bekjemping av håndvåpen (NISAT), oppfølging av fredsarbeid og konkrete prosjekter i enkeltland som Sudan, Sierra Leone, Sør-Afrika, palestinske områder m.m.

Norge har en prisverdig anerkjennelse av NGOenes rolle. I flere innlegg har Norge trukket fram NGOers rolle i fredsbyggende arbeid. Generelt har Norge gjentatte ganger tidligere påpekt betydningen av NGOer i FN-systemet overfor andre, mer restriktive land i FN.

Mellom spill og substans

Ved å følge den norske delegasjonens morgenmøte og debatten i FN gjennom to uker, fikk jeg også et inntrykk - selvsagt begrenset - av det politiske og diplomatiske spillet som rår i FN. Kanskje mer enn i noe annet politisk forum, veies ordene på gullvekt, og det hersker en sterk bevissthet om hvordan ulike posisjoner og holdninger vil bli oppfattet, og hva som vil bli de politiske konsekvensene i etterkant. Eksempelvis lot Norge være å støtte en resolusjon om Palestina (fremmet av Russland, votert over 20. oktober), selv om Norge nok strengt tatt er enig i innholdet. I stemmeforklaringen ble det påpekt at signalene ved å gjøre dette, ville være for ensidige, og virke negativt for arbeidet med fredsprosessen videre. Det er selvsagt også grunn til å tro at norske myndigheter vurderte det dithen at de ville spille seg selv ut på sidelinjen med tanke på å ha en sentral plass i fredsmeklingsarbeidet, dersom de støttet en slik resolusjon. Også en formulering om Sierra Leone i Norges innlegg om menneskerettighetsspørsmål i 3. komite 27. oktober ble nøye vurdert, utfra at Norge skal sitte sammen med landet i sikkerhetsrådet. Det var viktig at det ikke skulle framstå som at det var regjeringen i Sierra Leone som sto for menneskerettighetsbruddene.

Dette er en interessant observasjon for NGOere som ønsker å tale klart og tydelig. Om NGOere skal påvirke myndighetene til å være mer tydelige eller om man skal internalisere diplomatiet og akseptere at slik er spillet, er uvisst. Men det kan uansett være nyttig å vite at det er slike overveielser myndighetene gjør.

Møter i regi av den norske delegasjonen

Den norske delegasjonen arrangerte følgende redegjørelsesmøter:
UNICEFs arbeid v/vis-eksekutivdirektør Karin Sham Poo, UNICEF
Fns arbeid i Afrika v/ambassadesekretær Kjell Kristian Egge
Fns arbeid på miljøområdet v/ambassadesekretær Geir Tønnessen
Det multinasjonale nedrustningsarbeidet v/ambassadør Steffen Kongstad
Aktuelle folkerettslige spørsmål v/ekspedisjonssjef Hans Wilhelm Longva
Fns arbeid på Balkan v/ambassadesekretær Laila Stenseng
UNDP v/Mark M. Brown m.fl.
Fns økonomiske situasjon v/ambassaderåd Anne Merchant
UNFPA v/diverse seksjonsledere

Dette var svært nyttige og lærerike orienteringer.

Vi hadde også gleden av å bli invitert på flere mottakelser; hos tidligere FN-tolk og Norgesvenn Alvhilde Hanevold, Norges generalkonsul Atle Leikvoll og Sveriges ambassadør.

Møter i egen regi

Jeg hadde følgende nyttige møter i Church Center for the United Nations:
World Conference of religion and peace med generalsekretær William Vendley
Lutheran Office for World Community med direktør Dennis Frado og adm. assistent Gerry Puelle
Kirkenes Verdensråd med Gail Lerner
United Methodist Office for the UN med Esmeralda Brown

I tillegg hadde jeg et besøk i redaksjonen til Norway Times, engelskspråklig avis som utgis i New York.

Av kirkelig aktivitet deltok jeg på katolsk gudstjeneste, menneskerettighetsgudstjeneste i den norske sjømannskirke, gudstjeneste i en pinsevennmenighet i Harlem og gudstjeneste i en metodistkirke i Harlem.

Praktisk tilrettelegging og program

Å observere det som skjer i FN-bygget er en heltidsjobb i seg selv. Akkrediteringen av observatører til FN, med fri tilgang på møter og dokumenter i likhet med den norske delegasjonen for øvrig, var av uvurderlig verdi. Likefullt var det nyttig med redegjørelsesmøtene den norske delegasjonen arrangerte. Møtene bidro til å sette observasjonene i FN inn i en ramme og et bredere perspektiv, og ga også mulighet til å stille spørsmål, og få bekreftet eller avkreftet spede antakelser. På mange måter hadde det vært fint om redegjørelsene hadde kommet tidligere i programmet, slik at de kunne fungert som en kunnskapsbasis i forkant av iakttakelsene i FN-systemet. Samtidig var det positivt at redegjørelsene var spredt ut over i løpet av de to ukene vi var der, slik at det ble mulig å følge debattene i FN-bygget allerede fra første stund.

Det er nok ingen tvil om at det var stortingsrepresentantene som ble ansett som de viktigste observatørene, og at programmet i stor grad er lagt opp rundt dem. Jeg tror at de øvrige observatørene, fra en rekke frivillige organisasjoner, besitter mye kunnskap som i større grad kunne vært utnyttet av det norske systemet. Det er selvsagt prinsipielle spørsmål ved i hvilken grad organisasjonene skal bidra i utformingen av norsk utenrikspolitikk, men et rom for dialog tror jeg likevel kunne vært nyttig, både for NGOene og de ulike medarbeiderne i den norske delegasjonen. Slik det er i dag, er ikke observatørens kompetanse etterspurt, og rollen som observatør skjer i stor grad som relativt passiv mottaker.

Hotellet observatørene bodde på, Pickwick Arms, har en nøktern standard, og det er, som det er påpekt i tidligere rapporter, svært lytt og uten noen form for restaurant eller felles oppholdsrom. Likevel er det en styrke at hotellet ligger så sentralt; i gangavstand både til den norske delegasjonen, FN-bygget og stortingsrepresentantenes hotell. Med dagens dollarkurs og prisnivå i New York, var nok også dette hotellet det lengste man kan strekke seg innenfor de økonomiske rammene som er gitt observatørene. At hotellet ikke hadde felles oppholdsrom, gjorde selvsagt at observatørene måtte være mer kreative i å finne møtesteder, og det var berikende. Vi hadde også et par sosiale kvelder sammen med stortingsrepresentanter, i regi av en av dem.

Økonomisk var oppholdet på hotellet en stor utgift, og maten koster også en del i New York, i hvert fall i det dyre strøket vi bodde i. Verken kost eller losji ble dekket på forhånd eller underveis. Dette var det ikke opplyst om før vi ankom New York. For fremtiden bør nok dette informeres om, da det trolig ikke er noen selvfølge at alle har mulighet til å legge ut mellom 20 000 og 30 000 kroner av egen lomme, og i hvert fall ikke på noen få dagers varsel.

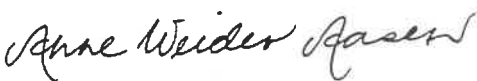
Oppholdet som observatør i FN var svært stimulerende. Samtidig gjorde ønsket om å være nyttig og ha en funksjon, rollen som observatør tidvis frustrerende. I stor grad opplevde jeg at det var opp til meg selv å definere en meningsfull rolle i FN. Jeg hadde nok også store ambisjoner i forhold til hvor mye jeg skulle lære og få med meg, både i og utenfor FN-systemet, og det gjorde at det ble to hektiske uker. Men i hovedtrekk har oppholdet vært strålende, og svært inspirerende med tanke på videre arbeid, både frivillig og profesjonelt. Rapporten reflekterer bare en brøkdel av de temaene jeg har fått innsikt i. Kunnskapen og erfaringene jeg har gjort meg gir selvsagt potensiale til etterarbeid og oppfølginger, og jeg håper at jeg vil få mulighet til dette.

FN har en bokhandel med et bredt utvalg litteratur. Her var det mange interessante publikasjoner å få med seg. Jeg har også tatt vare på flere hundre saksdokumenter og innlegg fra sesjonene jeg har fulgt, blant annet Brahimirapporten, spesialrapportørers menneskerettighetsberetninger fra ulike land og andre ressursdokumenter. Disse kan forhåpentligvis tjene som nyttige referanser senere.

Jeg vil igjen takke Mellomkirkelig Råd og Utenriksdepartementet som har gitt meg mulighet til å delta som observatør under FNs 55. generalforsamling. Sett i lys av den skjeve fordelingen av kjønn i det hierarkiske FN-systemet, er det flott av Mellomkirkelig Råd å oppnevne en kvinnelig observatør. Det er også positivt at innsikt i FN ikke reserveres dem som jobber med menneskerettigheter og internasjonale spørsmål daglig i profesjonell sammenheng, men at det gis rom for frivillige aktører.

Hjertelig takk!

Oslo, 27.11.2000

Anne Weider Aasen

Vedlegg: Kopi av artikkel i Tønsbergs Blad 24.10.2000

ARKIVFOTO

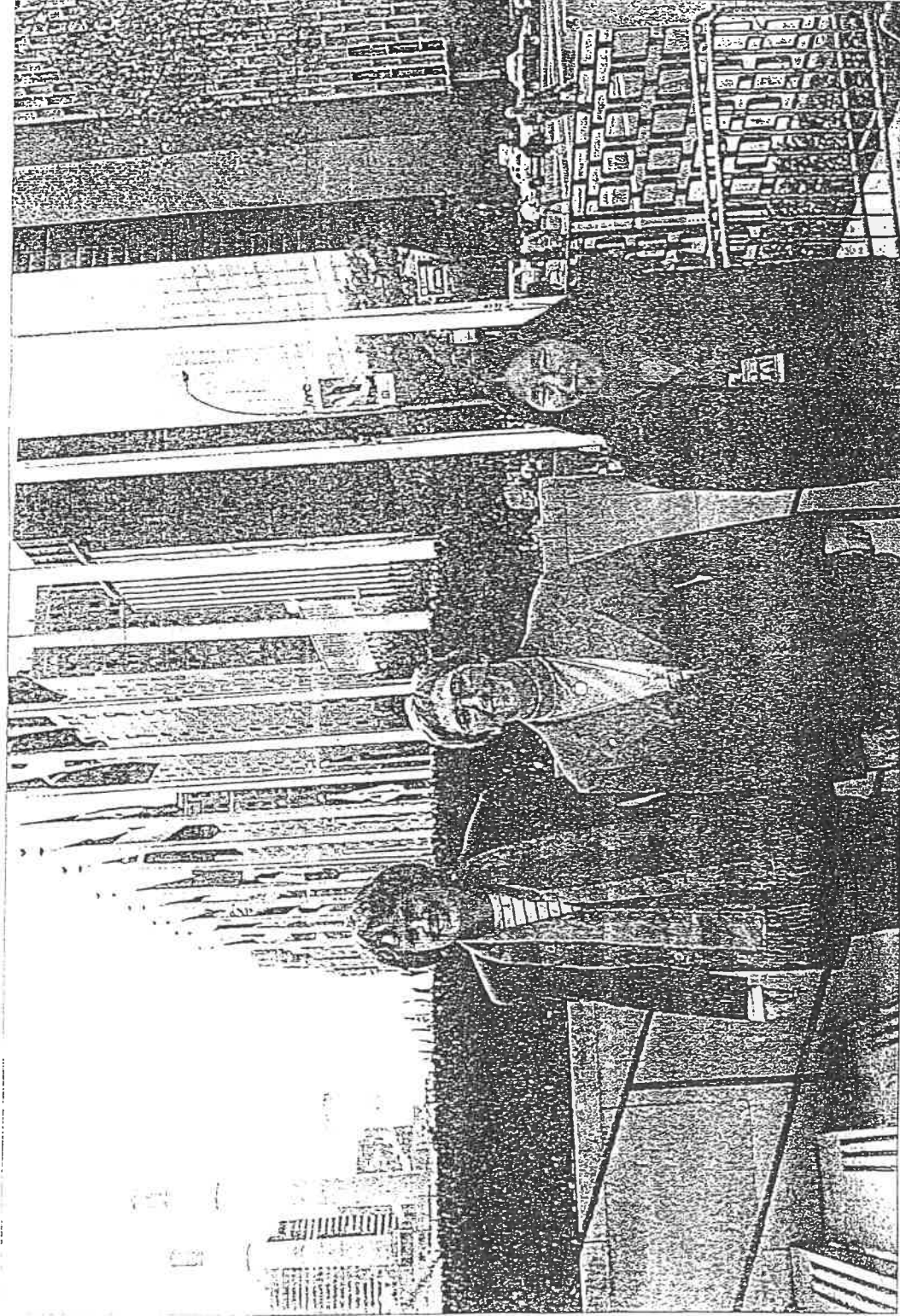

FOTO: ANNE CHARLOTTE SCHJØLL

På orkesterplass i New York: Elsa Skarbøvik (til venstre), Anne Weider Aasen følger i disse dager verdenspolitikken på nært hold som FN-observatører i New York. Midtøsten-konflikten preger arbeidsdagen for FN-systemet. I dag er det imidlertid mest pomp og prakt. Vestfold-trioen har den reneste orkesterplass når selveste FN-dagen markeres.

SIDE 3

Kommuneansatt

Bensinkrig

Lokale nyheter

delene med arbeidsformidlingstallene, og han ikke i sin vildeste fantasi kunne forestille seg at den har vært så omfattende. Arbeids- og administrasjonsminister Jørgen Kosmo sier at han er fornøyd med det en stillingsarbeidet som er gjort i etaten under Planisch, men meget misfornøyd med de ukulturen som har bredt seg.

SIDE 4

NYHETER

Initiativtager hedret

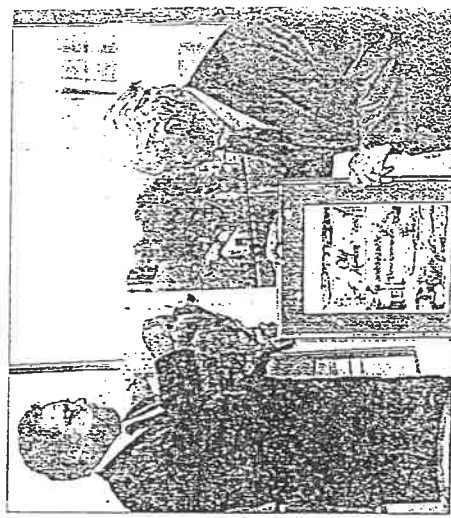

FOTO: PER HAVMANDLUG

BORRE: Initiativtageren til Gannestadlager og Stiftelsen Gannestad, Olav Mathiesen, ble på sin 75-årsdag, utnevnt til æresambassadør for Borre kommune. - Du har i hele ditt liv viet mye av din fritid til glede for andre, og vi er både glade og taknemlige for hva du har gjort for å glede andre i kommunen vår, sa Borre-ordfører Nils Henning Hontvedt (til venstre).

SIDE 10

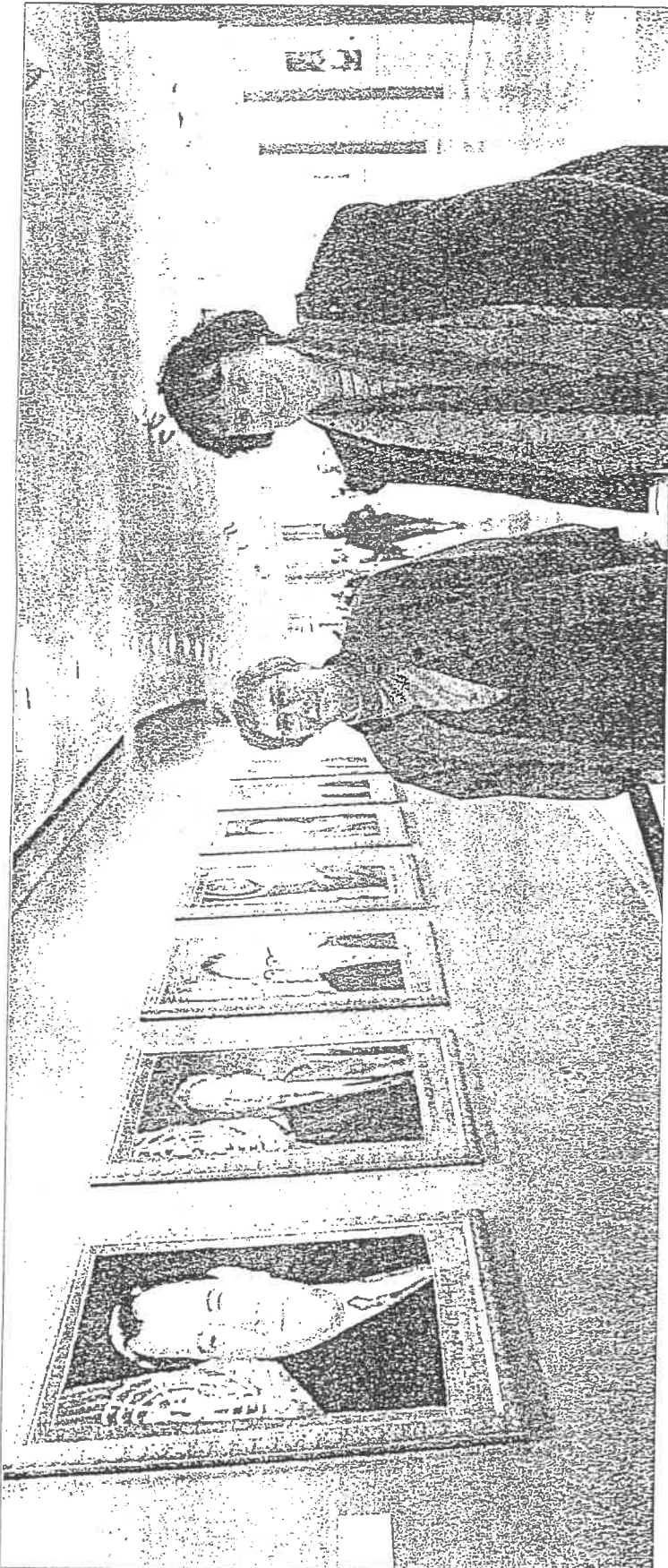
RYDDE/LAGERSALG

- **75% RABATT** på utstillingsmodeller (jarl konformobler)
- **fra kr. 1000,- ARBEIDSPLASSER** Komplett Svenheim
- **75% RABATT** på Stersarbeidsplasser i bjørk m/skap

På orkesterplass på FN-dagen

Vestfold-damer observatører hos den norske FN-delegasjonen i New York

STORT: Storingsrepresentantene Anne Helen Rui (til venstre) og Elsa Skarbovik vel bildet av FNs første generalsekretær Trygve Lie.

Kine Sørensg

NEW YORK: Elsa Skarbovik, Anne Helen Rui og Anne Weider Aasen befinner seg midt i et politisk vepsebol. På selveste FN-dagen i dag er Vestfold-damene observatører hos den norske FN-delegasjonen i New York.

Dirrer i veggene

- Det dirrer i veggene her. Det er som om vi er endel av en liten mini-verden. Utrolig spennende å se hvordan FN-systemet fungerer akkurat nå. Og Kofi Annan - han er en helt fantastisk personlighet, sier Skarbovik.

Spennende

Anne Weider Aasen har nylig kommet til New York for å slutte seg til resten av de norske FN-

observatørene. Våle-jenta jobber som politisk journalist i TV2, men er i New York i egenskap av sitt engasjement i Mellomkirkelig råd.

- Det er jo uenkelig spennende å være her akkurat nå. For mange vil kanskje FN-dagen være mer spesiell i år nettopp på grunn av det som skjer i Midtøsten, mener Aasen.

FOTO: ANNE CHARLOTTE SCHJØLL

Kvinne sikket for fyllekjøring
NØTTERØY: En kvinne i 50-årene ble natt til mandag sikket for promillekjøring etter at hun ved 3-tiden var stanset i en rutinekontroll på Teie. I tillegg til fyllekjøring er kvinnen sikket for kjøring uten førerkort. Det besluttet politiet for to år siden på grunn av fyllekjøring.

Gravemaskin stjålet på Teie

NØTTERØY: En gravemaskin ble i helgen stjålet fra et firma i Ørsnesalleen på Teie. Graveren er en minigravemaskin av type Hanix HisA som veier 1,5 tonn. Politiet har fått opplysninger fra en nabo som kan tyde på at maskinen ble stjålet mellom kl. 02 og 03 natt til fredag.

Politiet vet ikke hvordan gravemaskinen ble fraktet bort, men maskiner av denne type blir ofte fraktet på litt store biltilhengere.

Esel og hest påkjørt av toget

STOKKE: Et esel ble søndag ettermiddag drept av toget i Stokke. Esellet og en hest hadde kommet seg ut på jernbanelinjen, og esellet ble drept momentant. Hesten ble også truffet av toget og måtte avlives.

Vedfyring!

KURSKVELD GRATIS
Vi gir gratis kursveiledning og inviterer til gratis kursveiledning og sikker vedfyring, og om utke over og perler. Her vil du også få informasjon om en ny type jelloteksturer som skal prøves ut i Vestfold.

26. OKTOBER KL 17.30 - 20.00

Sted: Enk-senteret Vestfold
Løllodgt. 14, Krokstjenden, Ten-Ten.

Årsmøtet i Vestfold
11. 23 37 84 40

Momsregler kan forsinke hotellet

bygestart skal skje innen 31. desember 2000. Hotell og kulturhus skal være ferdigstilt som det blir vedtatt.

budsjettforslaget om regjering. en. Forslaget inror, der som det blir vedtatt. overnat-

16.000 mangler støttekontakt

Flere enn 16.000 kan føre til at pasienter som funksjonshemmede mangler støttekontakt, 10.000 av disse er psykiatriske pasienter. Mangelen på støttekontakt kan føre til at pasienter som er utskrevet fra sykehus og institusjoner kan isolere seg i 3 til 4 måneder med å tilpasse seg samfunnet, mener

J: HMH

Rapport nr. 42100

kopi LVJ

KIRKERÅDET
MELLOMKIRKELIG RÅD
SAMISK KIRKERÅD

RAPPORT FRA FNs 55. GENERALFORSAMLING New York 21.oktober – 4. november 2000

14 DES. 2000

Til: HMH
J.nr.: 00/189-5
Arkiv nr.: 473/5

Einar Tjelle, leder i Menneskerettighetsutvalget under Mellomkirkelig Råd, og
informasjonskonsulent i Kirkens Nødhjelp.

INNLEDNING

Etter invitasjon fra Utenriksdepartementet og nominasjon fra Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke, fikk jeg anledningen til å være observatør tilknyttet Den norske FN-delegasjonen i to uker. Som tidligere, er den faste FN-delegasjonen på denne tiden av året utvidet med personell fra UD i Oslo, en gruppe stortingsrepresentanter, samt observatører fra NGOs.

Den aktuelle situasjonen vil alltid prege en generalforsamlingen, særlig agendaen i Sikkerhetsrådet. Denne gangen var bakteppet blant annet eskaleringen av konflikten mellom israelere og palestinere. Av mer hyggelige begivenheter var den historiske felles-resolusjonen fra Nord- og Sør-Korea om gjenforening på den koreanske halvøya. Og opptakelsen av Den Føderale Republikken Jugoslavia som nytt medlem i FN. For Norges del ble mye av høstens krefter satt inn på valgkampinnspurten for Sikkerhetsrådet, som jo også førte til medlemskap.

Årets generalforsamling synes på den ene siden å bære preg av visjonær optimisme, med en profilert rapport "We the People" fra Koffi Annan, et eget Milleniums-toppmøte med forholdsvis konkrete oppfølgingsforslag (A55/2), en nærmere kontakt med Bretton Woods-institusjonene, symbolikken med et nytt årtusen etc. Det vil gjenstå å se hvor mye som forblir visjoner og retorikk. På den annen side er det et løpende arbeidet på et bredt saksområde som kjennetegner arbeidet, ofte med tunge og lange prosesser.

På to uker er det selvsagt begrenset hva jeg kan få med meg, og enda mer begrenset må en slik rapport være. Siden vi var to kirkelige observatører forsøkte Anne Weider Aasen (Norges Kristne Råd) og jeg å fordele vårt fokus.

Jeg vil i det følgende kommentere utvalgte spørsmål på 1) fred og sikkerhet 2) utvikling og fattigdomsbekjempelse 3) menneskerettighetsspørsmål. Rapporten vil gå til Utenriksdepartementet, samt til Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke og til Kirkens Nødhjelp. Følgelig vil jeg underveis prøve å reflektere noe over relevans og nytte også inn i disse kirkelige institusjonene.

Programmet

Morgenmøtene ved den norske FN delegasjonen var nyttige som briefing på komitearbeid og status for prosesser. Kontakten med den norske delegasjonen og de øvrige observatørene, ga også mulighet for mange uformelle samtaler.

Mye av tiden gikk med på å følge *komite-arbeidet*, vesentlig i 2. og 3. komite, samt *plenum*. Jeg fulgte også en åpen sesjon i *Sikkerhetsrådet* på "Kvinner, fred og sikkerhet".

Vi hadde møter med UNICEF (Karin Sham Poo) , UNDP (M.M.Brown m.fl.), UNFPA (A De Jong m.fl.)

Vi fikk nyttige redegjørelser i Den norske delegasjonen på områder som blant annet: FNs arbeid i Afrika (Egge), Multilateralt nedrustningsarbeid (Kongstad), Aktuelle folkerettslige spørsmål (Longva), FNs arbeid på Balkan og Irak (Stenseng) og FNs økonomiske situasjon, budsjett og administrasjon (Merchant).

Videre var jeg med på en panelsamtale i International NGO Committee on Human Rights, hvor tre av spesialrapportørene var til stede, der deres mandat og innflytelse i Generalforsamlingen ble drøftet. (Rodley/tortur, Jahangir/utenomrettslige henrettelser, Sengupta/ekspert rett til utvikling. Samt en åpen dialog med den nye spesialrepresentanten på menneskerettighetsforsvarere, Hina Jilani.

Jeg fikk også (delvis) med meg en briefing med Jan Mattson i Verdensbanken.: "Dimensions of the World Bank - UN Partnership" ..

I anledning FNs dag for fattigdomsbekjempelse, var jeg med på "Race Against Poverty Awards Ceremony on Breaking the Silence on HIV/AIDS"

...

I tillegg hadde jeg møter med følgende fra det kirkelige NGO-nettverket:

Gail Lerner, World Council of Churches

William Vendley, World Conference on Religion & Peace

Dennis Frado og Gerry Puelle, Lutheran World Federation

David Jackman, Quakers to the UN

Esmeralda Brown, Methodistkirken /diverse NGO-nettverk.

Som representant for Mellomkirkelig Råd var det også naturlig og interessant å bruke helgene til kirke/synagoge-besøk: St. Patrick Catholic Church, Den norske sjømannskirken (med egen temagudstjeneste i forbindelse med FN-dagen), Sutton Place Synagogue (tilknyttet Jewish Center for United Nations), The Salvation & Deliverance Church, (en karismatisk afro-menighet i Harlem. Anne og jeg hadde, etter en frodig gudstjeneste, et kort møte med lederen, Apostle William Brown), Mount Zion African Methodist Episcopal Church, Harlem (besøkt på tampen av en gudstjeneste).

Fred, sikkerhet og nedrustning

1.komite avsluttet sitt arbeid mens jeg var der. En spennende prosess å følge har vært arbeidet med nedrustning av kjernevåpenarsenalene og den såkalte "ny-agenda"-resolusjonen.. Etter en prosess gjennom mange år ble den omsider vedtatt, i år også med USAs, Norges og alle de andre NATO- landenes stemme. En kritikk som settes frem er at den også er blitt mer spiselig og utvannet i formen. Hvor viktig en slik resolusjon i dette organet er, vil tiden vise. 1. komité har mer en egenskap av "termometerfunksjon", mens det eneste faste forhandlingsorgan om nedrustning er Nedrustningskonferansen i Geneve. Dog også denne med et svakt mandat.

I forhold til Minekonvensjonen og implementeringen av denne, er arbeidet med håndvåpen mye mer komplekst. Et forslag om en internasjonal konferanse om håndvåpen i 2001 i Geneve, ble trukket til fordel for New York. Det er blant mange små forventninger til en FN-konferanse på håndvåpen allerede neste år. Det er også en viss skepsis blant flere observatører

til at den ble plassert i New York, hvor NGO-miljøet ikke har samme tilgang som i Geneve. Og hvor faren for uheldige Nord-Sør-konstellasjoner på dette feltet lettere oppstår. David Jackman (kvekerne) stresset de regionale mer praktiske tilnærmingene på small arms som mest konstruktive. Det synes også å være en mindre motsetning i dag mellom det globale visjonære sporet og det praktiske sporet.

Sikkerhetsrådet var som vanlig preget av lukkede sesjoner. Saker på agendaen disse ukene var blant annet Sierra Leone, Afghanistan og Vest-Sahara. Mye energi er også lagt ned i oppfølgingen av Brahimi-rapporten (A/55/305) og implementeringsplanen (A55/502) for denne. Brahimirapporten er en omfattende rapport som både kritisk reflekterer over erfaringer og ser framover på spørsmål om FNs fredsbevarende operasjoner i hele sin bredde. I plenum ble arbeidet rost fra mange, men særlig fra Sør, ble det uttrykt skepsis til om oppfølgingen av det fredsopprettende/bevarende prosjekt ville gå ut over utviklingsarbeidet/forebyggende arbeid. Norges holdning er nettopp en helhetlig tilnærming hvor fredsoperasjonene ikke skal gå ut over utviklingsarbeidet.

Jeg fulgte den åpne sesjonen i Sikkerhetsrådet på "Kvinner, fred og Sikkerhet", som fokuserte på kvinners utsatte rolle i væpnede konflikter. Og som påpekte nødvendigheten og potensialet av økt kvinnelig deltakelse i fredsprosesser. Angela King (UNIFEM) løftet fram Burundi, Guatemala og Sør-Afrika som tre land hvor kvinner har vært delaktige i de formelle fredssamtalen. Mindre hierarki og sterkere tillit og nettverk i lokalbefolkningen, gjør at kvinne/gender-perspektivet må bli mye mer framtrædende, mente hun.

FNs "Decade for building a culture of Peace", faller sammen med det kirkelige "Decade to overcome violence" (2001-2010), initiert av Kirkenes Verdensråd (WCC). Disse viktige ti-årene bør gjensidig kunne forsterke et viktig felles anliggende, og danner en god plattform for kirkelig fredsarbeid:

Mellomkirkelig Råd har gjennom mange år arbeidet for full avskaffelse av kjernevåpen. Den nylig vedtatte resolusjonen på dette er et gledelig framskritt, men er et svakt verktøy og må følges nøye.

Kirkens Nødhjelp og Mellomkirkelig Råd bør gjennom Norwegian Initiative on Small Arms Transfer (NISAT)-samarbeidet følge tett neste års konferanse. Om ikke forventningene til praktiske tilnærminger er særlig realistiske, kan det bli en viktig politisk manifestasjon som kan støtte opp om regionale prosesser. Med Norges nye plass i Sikkerhetsrådet (SR) bør NISAT-arbeidet følges opp som et komplekst men vesentlig forebyggende anliggende. Den helhetlige tilnærmingen som norske myndigheter angivelig ønsker i SR bør også støttes av kirkene. De historiske SR-behandlingene på HIV-AIDS, gender-perspektiv, og utvikling er spørsmål som bør videreføres i konstruktive spor. Økt bevissthet på religionsfrihet og religionsdialog er også viktige områder, som forøvrig Norge holdt fram i et innlegg om samarbeidet FN og the Organization of the Islamic Conference. Oslo-koalisjonens arbeid med dette og Kirkens Nødhjelps partner "World Conference on Religion and Peace" bærer enda et uutnyttet potensiale i seg.

Utvikling og fattigdomsbekjempelse

2. komite hadde flere interessante saker opppe disse to ukene. I debatten om globaliseringsprosessen ble det brukt mye tid på å framheve informasjonsteknologiens potensiale for internasjonal utvikling. Dette framhevet også Norge i sitt innlegg. Noen få

utviklingsland hadde mer konfrontatoriske innlegg hvor globaliseringsprosessen for eksempel ble beskrevet som en "forbrytelse mot menneskeheten", og hvor sluttresultatet vil bli "eradication of the poor, not poverty". G77 understrekte i sitt felles innlegg, at globaliseringens hovedinstrumenter handel, transaksjoner, informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) etc kan bidra til integrasjon av utviklingslandene i den internasjonale økonomien. Det ble foreslått at tilgang til IKT bør integreres i Menneskerettighetserklæringen, og at de bør etableres et fond for mobilisering av ressurser til IKT i Sør.

Gjeldsspørsmålet ble løftet fram av G-77 hvor HIPC-initiativet ble kritisert for blant annet manglende kondisjonalitet og at lite gjeldslette faktisk er gitt til tross for løfter. Gjelden øker fortsatt. Rio-gruppen var glad for nye initiativ på HIPC, men etterlyste behovet for gjeldskansellering også for mellominntekstlandene. Koffi Annan selv framhever gjeldssletting som en avgjørende del av strategien for en halvering av fattigdommen innen 2015.

I mai 2001 i Brüssel finner den 3. FN konferansen på "De minst utviklede landene" (MUL) sted. Innleggene på dette la vekt på forberedelsene til denne, og på fokus: gjeldslette, markedsadgang, bistand osv. En av forberedelsekonferansene blir i Oslo i januar i samarbeid med UNCTAD hvor den private sektor/næringslivet særlig vil bli utfordret.

En annen viktig FN-konferans neste år er "Finansiering av utvikling" som også ble drøftet. Dette et tema som tradisjonelt har hørt hjemme i fora som Verdensbanken og IMF og slik sett kan bli en spennende nyorientering. Norge stresset betydningen av å se disse to konferansene og forberedelsene i sammenheng. En stor NGO- høring på dette ble arrangert 5.-7. november. (Se Hans Morten Haugens rapport på dette.)

HIV/AIDS ble berørt i *mange* sammenhenger og fora. I 2. komite, blant annet under diskusjonen om fattigdomsbekjempelse/tiåret. AIDS skaper og utbrer fattigdom. Det var også en kulturmarkering og prisutdeling i plenumssalen hvor man i anledning FN dagen for fattigdomsbekjempelse koplete temaet til HIV/AIDS: *Breaking the Silence on HIV/AIDS*. Peter Piot i UNAIDS understrekte betydningen av å bryte stigmatiseringen og holde opp verdigheten for hver enkelt rammet av viruset. "Det må være fundamentet for handling." Koffi Annan løftet også tydelig fram HIV/AIDS-utfordringen, "Stillhet er like farlig som viruset", hevdet han og oppfordret til: "Let's start the big noise against HIV/AIDS!" Så ble også Milleniumstoppmøtet mye preget av denne kjempeutfordringen i statsledernes taler. Nytt av året var også en egen debatt og resolusjon på dette temaet i plenumssalen. Her ble det igjen understreket behovet for tverrsektorelle tiltak nasjonalt, regionalt og globalt. Resolusjonen løfter blant annet fram Spesielsesjonen på HIV/AIDS som skal foregå 25-27 juni 2001 for å fremme økt samarbeid, koordinering og intensivering av kampen mot AIDS.. Alle enheter i FN systemet bes om å integrere temaet i sine sammenhenger. I mange av talene fra afrikanske land ble også åpenhet og samarbeid mellom organisasjoner og myndigheter stresset.

Som respons fra det kirkelige nettverk på HIV/AIDS tror jeg et avgjørende utgangspunkt er, å være bevisst på ambivalensen: På den ene siden er lokalkirker en del av problemet med stigmatisering, moralisering og prevensjonaversjon. På den andre siden kan kirkene være blant de mest progressive. Både i den katolske katedralen og i den svarte karismatiske

Harlem-kirken, virket det som HIV/AIDS-bevisstheten var høy. (Vifter liggende i kirkebenkene påført: Breaking the silence of HIV/AIDS med 8 kjerneråd).

Kirkens Nødhjelp har fått NRKs TV-aksjon i 2001 på dette temaet. Det gir en ekstra mulighet for et felles løft, noe også vår bistandsminister har dannet et forum for å virkeliggjøre. KN må være representert på FNs Spesialsesjon til neste år og være i nær dialog med norske myndigheter og FN-systemet på dette. Her legges det opp til et felles løft i årene framover! I FNs befolkningsfond ble vi gjort oppmerksomme på "Windhoek Deklarasjonen" hvor afrikanske kvinnelige prester og parlamentarikere fra 44 land i Afrika kom sammen i juli i år for å drøfte situasjonen med et særlig fokus på HIV-AIDS. Også her med fokus på åpenhet, nettverk osv. Slike initiativ, offisielle innlegg fra berørte land på dette temaet, samt WCRP-initiativ for dialog blant religiøse ledere på den afrikanske landsbygda om HIV/AIDS, er viktige initiativ som vi bør være oppmerksomme på. Som kirke er vi en del av et kjempe-nettverk, spesielt i det sørlige Afrika. Og vi har et sterkt budskap om likeverd og kjærlighet, som må utfordre tausheten og stigmatiseringen.

Jubileum 2000 har vært en meget viktig aktør for gjeldsslettebevegelsen. Det kirkelige nettverket bør holde dette presset oppe. Det samme med lobby-virksomhet på handelsbetingelser og etikk generelt. Gail Lerner i WCC hadde et konkret utfordring om å mangfoldiggjøre og bredt distribuere det "norske" bidraget "Globale finansielle utfordringer – En finansiell arkitektur som tilgodeser u-landene" (Helleiner/Hveem/de Brunhoff/Wyposz). Om dette er mulig å få til gjennom den norske delegasjonen eller på annen måte, kan kanskje vurderes?

Endelig bør det være viktig for kirkenettverket å følge tett konferanse for finansiering av utvikling. Dette kan bli et viktig initiativ.

Menneskerettigheter og håndhevingsmekanismer

Mary Robinson, høykommisæren for menneskerettigheter framholdt i sitt hovedinnlegg i 3. komite at det etter 50 år med å utvikle normer, standarder, institusjoner og mandater på MR-området, fortsatt er svært liten framgang mange steder, særskilt på grasrotplan, med hensyn til å forhindre brudd på menneskerettighetene og å spre kunnskap og bevissthet. Midt-Østen og deler av Afrika (blant annet Sierra Leone) ble spesielt nevnt. Tsjetsjenia ble også løftet fram som svært problematisk, hvorpå Russland satte kritisk søkelys på hennes angivelige mangel på objektivitet.

I høykommisærens rapport, samt i UNDPs rapport og i flere andre sammenhenger ble en nærmere kopling mellom menneskerettigheter og utvikling påpekt som strategisk viktig. Utviklingsarbeid kan bli styrket ved å bevisst anvende mr-prinsipper på ansvarlighet, likeverd, myndiggjøring og ikke-diskriminering. En helhetlig mr-basis utgjør et viktig rammeverk også for en forbedret utviklingsstrategi. To nye spesialrapportører, Milon Koothari for retten til bolig, og Jean Ziegler for retten til mat, er nye mekanismer som vil styrke en slik tenkning, og implementeringen av Konvensjonen på sosiale- økonomiske og kulturelle rettigheter i det hele.

Norge vektla bekjempelse av rasisme i sitt innlegg om menneskerettighetene, og viste til den kommende Verdenskonferansen på dette som et viktig utgangspunkt for ytterligere tiltak mot rasismen. Burma, Sierra Leone, Sudan og Colombia var blant de landfokus som ble hentet frem. I en senere debatt ble konvensjonsorganenes betydning for å overvåke mr-

konvensjonene løftet fram, samtidig som det ble uttrykt bekymring for liten effektivitet grunnet ressursmangel.

En resolusjonen om æresdrap førte til høy temperatur i salen. Fra islamske land ble det uttrykt kraftig kritikk mot måten Nederland hadde introdusert sitt resolusjonsforslag på, hvor det ble invitert til visning av en dokumentarfilm om æresdrap knyttet til muslimske land og koran-sitater. Det er første gang i historien at man ikke maktet å komme frem til en konsensustekst på kvinnesørsmål i 3. komite. Resolusjonen ble vedtatt ved votering, med 120 for, ingen mot, men 25 avholdene. En klønete møteledelse gjorde ikke saken bedre. Anført av prinsen av Jordan ble definisjonen av æresdrap problematisert av islamske land. Æresdrap må defineres som "overlagt drap", ble det hevdet. Mange ønsket et breiere mer globalt fokus. En resolusjon om eliminering av all vold mot kvinner, fremmet av Algerie, Pakistan og Egypt ble vedtatt, også den som en ny resolusjon. Av mange ble dette tolket som nettopp en taktisk "motresolusjon" til det nederlandske initiativet.

I en dialog med den nylig utnevnte spesialrapportøren på menneskerettighetsforsvarere, Ms Hina Jilani, påpekte hun betydningen av dette nye instrument, samtidig som hun erkjente at oppgaven kom til å bli sensitiv og vanskelig. Hun påpekte også den svake økonomien og behovet for stabilitet og samarbeid i det videre arbeid. (Dette er forøvrig en sak som Norge har løftet fram. En resolusjonen om mr-forsvarere fremmet av Norge, ble vedtatt 9. november.)

For kirkenettverket er det mange land-rapporter og fokus som er viktig å studere nøye. Høykommissæren løftet selv frem Great Lakes, Sierra Leone og Midt-Østen. Dette er områder som også er av stor interesse for Mellomkirkelig Råd og Kirkens Nødhjelp. Ikke minst på grunn av den religiøse dimensjonen; religionsfrihet- og dialog. Mulighetene og rettighetsperspektivet på dette er løftet frem av flere. WCRP er blant annet i gang med nye initiativ for Midt-Østen.

Saken om æresdrap illustrerer et stort behov for bevisstgjøring på religionsfrihet og dialog. Resolusjonen var med på å skape en økt polarisering og et vanskeligere samtaleklima i 3.komite. Dilemmaet er likevel åpenbart: En utvidelse av definisjonen ville ha vannet ut poenget med resolusjonen, og dermed fokuset på grove brudd på kvinners menneskerettigheter. Min oppfatning er likevel at denne saken kunne vært mye bedre forberedt, og at tilstrekkelig ydmykhet og kunnskap om kultur og religionsdialog kunne forhindre noe av det anstrengte samtale-klimaet

En tettere kopling mellom utviklingsspørsmål og menneskerettigheter, og økt fokus på sosiale og økonomiske spørsmål, er viktig for det kirkelige nettverk. Kirken bør støtte aktivt de nye spesialrapportørene og andre mekanismer på dette. Dette gjelder også rapportøren på mr-forsvarere som fortjener gode arbeidsbetingelser.

Praktisk og takk

Det var nyttige forberedende møter på UD i Oslo, og informasjon og gode tips fra Hans Morten Haugen i MKR og Stein Villumstad i Kirkens Nødhjelp/KISP. Jeg følte meg inkludert i Den norske delegasjonen i New York, det meste var godt tilrettelagt. Pickwick Arms Hotel var sentralt plassert og fungerte ok. Det jeg ikke var forberedt på var at

vi som observatører ikke kunne ta ut reiseforskudd på konsulatet. Prisnivået er høyt på Manhattan...og observatører bør kunne slippe å legge ut for kost og losji.

Jeg har hatt stort utbytte av oppholdet i New York, og vil etter beste evne forsøke å anvende ny kunnskap og refleksjoner i de nettverkene jeg er en del av. Stor takk til Utenriksdepartementet og Mellomkirkelig Råd for tilliten.

Skiptvet, 29.11.2000

Einar Tjelle

MKR-sak 04/01: Rapporter

Rapport nr. 45/00 fra Ole Chr. Kvarme: Rapport fra møte med kirkeledere og kirker i Romania 27.10.-05.11.00

Saksbehandler: Generalsekretæren

I forbindelse med biskop Kvarmes besøk til den lutherske kirken i Romania som Borg bispedømme har en vennsksrelasjon til, ba MKRs generalsekretær om at besøk til den ortodokse kirke i landet - både til metropolitt Daniel i Iasi og til patriark Teocist i Bucuresti - ble innarbeidet i Kvarmes program. Dette ble foreslått på bakgrunn av rådets prioritering av en utvikling av kontakten med flere ortodokse kirker i sørøst-Europa. Et slikt besøk ble så avtalt for Kvarme gjennom MKRs kontor.

Den foreliggende rapport om samtalene i Iasi og Bucuresti er et utdrag av hans rapport fra hele besøket. Rapporten kan i sin helhet rekvireres fra MKR.

Besøket til den ortodokse kirke var nyttig også som et gjenbesøk til det ortodokse økumeniske instituttet i Iasi etter deres deltakelse i Pilgrimage 2000 Trondheim i sommer. Det er også bygd opp gode relasjoner over tid med Metropolitt Daniel, ikke minst gjennom Berit Lånkes arbeid med Pilgrimage 2000.

Borg bispedømme har tidligere fått i oppdrag fra MKR å ivareta kontakt med en av de lutherske kirkene der. I tillegg er det gledelig å registrere at det fungerer godt når MKR gir biskoper/bispedømmer et nasjonalt, kirkelig mandat i forbindelse med at de pleier sine regionale relasjoner til en annen kirke i dette landet. Denne modellen kan ivareta både det ansvar og den frihet et bispedømme trenger, og MKRs behov for å ha oversikt og i noen grad koordinere.

Fra besøket kommer det to utfordringer tilbake til MKR:

- Iasi og Trondheim som "søsterbyer" med utgangspunkt i deres respektive pilgrimstradisjoner. Ideen har allerede fanget interesse i Nidaros bispedømme og vil bli fulgt opp direkte derfra.
- Ønsket fra rumensk side om at Den norske kirke kan spille en rolle i å få i gang en mer dynamisk rumensk luthersk-ortodoks samtale er interessant og bør vurderes videre av MKR og biskopen i Borg.

Forslag til vedtak:

1. *MKR takker biskop Kvarme for besøket han har gjort på vegne av MKR til den ortodokse kirke i Romania.*
2. *Rådet ber sekretariatet følge opp de ulike ideene som nevnes i rapporten i kontakt med Nidaros og Borg biskoper.*

Utdrag av rapport nr. 45/00

RAPPORT

FRA

**BISKOP O.C. KVARMES
MØTE MED KIRKELEDERE OG KIRKER I
ROMANIA 27.10 – 5.11. 2000**

”Erös var a mi Istenünk”

Vår Gud han er så fast en borg!

utlandet. Det har også vært vanskelig å finne det nødvendige antall personer som er villig til å etablere og ta på seg ansvaret for søndagsskolens organisasjon i kirken. Arbeidet har likevel mange frivillige og bør oppmuntres videre, og også tanken om en egen organisasjon med rapportansvar til kirkens ledelsen uten at denne detaljstyrer arbeidet.

Ungdomsarbeidet og ROMUNGNOR – besøket fra Norge

Under biskopens besøk hadde vi også med et team med fem ungdommer fra Norge. Blant disse var to av våre teologi studenter, Eirik Mills som leder, og Unn Refsnes, to representanter fra Ungdomskomiteen i Borg, Thor Andre Gretland og Marianne Torp i tillegg til Torstein Kinn fra Råde. Besøket var fase to i et ungdomsprosjektet – ROMUNGNOR. Prosjektet har til hensikt å bygge kontakter mellom våre studenter og inspirere til å bringe med erfaringer ut i de menigheter de senere vil gjøre tjeneste og ellers å stimulere til et mer organisert ungdoms- og studentarbeid i Cluj/Kolozsvar. Erfaringene var positive og biskop Mozes karakteriserte besøket som en kraftinnsprøyting for ungdommene og utrykte sin glede over ungdommenes besøk. Særlig var han begeistret for ungdomsgudstjenesten med noe under åtti deltagere, der stud. theol. Eirik Mills talte og en av deres egne unge prester, Iosef Veres, forrettet. Ungdomsteamet skriver en egen rapport.

2) MØTE MED DEN RUMENSK-ORTODOKSE KIRKE.

I Iasi ble vi vel tatt imot av lederen for Det ortodokse økumeniske institutt (St. Nicholas Eumenical Institute), **pastor Dan Sandu**, som har arbeidet mye med ”Pilgrimage 2000” og som var i Trondheim sist sommer. Møtet med **Metropolit Daniel** var også svært positivt. Han satte ikke primært fokus på kirkepolitiske spørsmål, men la stor vekt på enkeltmenneskets smerte og behov og at *frelsen ligger i helbredelsen av folket*. Han sa blant annet: Kommunismen var håndgripelig. Situasjonen nå under kapitalismen er vanskeligere å få oversikt over. På spørsmål om minoritetenes kår pekte han på at alle nå vil utvikle sin egen identitet. Staten gir alle kirkesamfunn noe støtte til prestelønner og virksomhet. Man bør bygge videre på dette. Folk og samfunn må tilføres åndelig kraft som bare kirken kan formidle. De menneskelige relasjoner må helbredes åndelig og bidra til at ungdommen sørger for sine foreldre, så sykehus og aldershjem blir prioritert og forholdene i fengslene bedres. Han var opptatt av *felleskap i filantropi som økumenisk prosjekt* og gledet seg over *pilgrimssamarbeidet* mellom Trondheim og Iasi. Han forsto at den lutherske minoritet kunne føle seg noe tilsidesatt og tok til orde for en økumenisk dialog med lutheranerne.

Etter møtet med Metropolit Daniel besøkte vi klosteret og nonnene i Moldavise og gjorde oss mer kjent med den ortodokse kirkes historie og fromhetsliv.

Dan Sandu foreslo at man arbeider videre med tanken om Trondheim og Iasi som søsterbyer og at Metropolit Daniel inviteres til Olavsdagene 2001. Tanken om en luthersk-ortodoks konferanse bør følges opp med biskop Mozes i Cluj/Kolozsvar. Den burde gjøres til en to trinns prosjekt med konferanse i Norge og i Romania eksempelvis i Iasi, Cluj/Kolosvar, Oslo eller Fredrikstad. Dan Sandu sa de hadde et godt forhold til de ortodokse i Konstantinopel og Hellas, men at forholdet til de ortodokse kirker i Serbia og Russland var mer anstrengt.

Patriark Teoctist satte av en god time til biskop Kvarmes besøk og var svært åpen. Han la vekt på deres forståelse av ”symfoni” (harmoni) og samarbeidet mellom ”Trone og Alter” og pekte på de store samfunnsmessige utfordringer de som kirke sto overfor. Han fortalte med en rørende åpenhet om vanskelighetene under kommunismen, om sin egen frivillige avgang i 1990 og gjeninnsettelsen kort tid etter. Han understreket også bibelarbeidets betydning for den

ortodokse kirke under kommunismen. Hva har skjedd med det kristne og økumeniske fellesskap som var i lidelsen under forfølgelsen? Det er vanskelig, men vi forsøker å finne en veg, svarte Patriarken. Patriarken overrakte personlig hver av oss et eksemplar av boken *The Imprisoned Church, Romania 1944 -1989*, med korte biografier om ortodokse, romersk-katolske, reformerte, lutherske og andre prester og kirkelige medarbeidere.

3) ANDRE ØKUMENISKE KONTAKTER

Den katolske Erkebiskop György Jakubinyi ventet oss i hovedkirken i Alba Julia. Vi ble overstrømmende tatt imot og med stor historisk og språklig detaljkunnskap viste han oss katedralen og kirkesenteret. Han nyanserte tanken om et Rumensk og ortodoks trykk mot minoritetskirkene. Samtidig gav han uttrykk for at det positive samarbeidet som finner sted mellom reformert, lutheranere, unitarier og katolikker ikke er å forstå som økumenik i teologisk forstand, men som et samarbeid innenfor og for den ungarske minoritet.

Biskop Christoph Klein fra den tyske lutherske kirke var også mer avslappet i forhold til Den ortodokse kirke og uttrykte forståelse for den betydelige og viktige rollen de ortodokse har i Romania i dag. Han er sterkt økumenisk orientert og har forståelse for bygging av 1300 nye ortodokse kirker i Transilvania etter det totalforbud mot kirkebygg som fant sted under kommunismen. Han uttrykte seg også positivt til den ortodokse og bysantinske forståelse av foreningen mellom "Trone og Alter" til folkets beste. Biskop Klein orienterte oss om tysk utflytting fra Romania med påfølgende nedgang i kirkens medlemstall – fra 185.000 i 1990 til omkring 18.000 i dag. De tyske lutherske skolene og aldershjemmene er nå åpne for alle. En del rumenere som har sine barn i de tyske lutheraneres skoler, er nå positive til opplæring i luthersk tro uten å ha vært utsatt for noen som helst ytre påvirkning utover at de går på kirkens barneskoler. Biskop Klein var positiv til en ortodoks luthersk konferanse med *spiritualitet* som tema. Han gjorde oppmerksom på samtalene som hadde funnet sted mellom Bucuresti og tyske lutheranere.

Det rumenske bibelselskapet ble startet i 1995 og var allerede da et viktig økumenisk prosjekt. I dag er den ortodokse diakonen Ioan Caraza generalsekretær og den lutherske prosten i Bucuresti, Dezsö Adorjani president. Bibelselskapet har flere unge medarbeider som nå også får videreutdanning gjennom De Forente Bibelselskaper i England. Patriark Teoctist omtalte bibelarbeidet som svært viktig for deres kirke.

4) OPPSUMMERING OG OPPFØLGING.

I løpet av åtte dager reiste vi gjennom Romania fra vest til øst, fra nord til syd og fikk møte både menigheter i den ungarsk-lutherske kirke og kirkeledere både i de to lutherske kirker, i den katolske kirke og i den rumensk-ortodokse kirke. Tydelige inntrykk sitter igjen som er viktige med tanke på oppfølgingen:

- Det er tydelig at kontakten med søstermenigheter i Norge betyr noe for de lutherske menighetene: besøk av ungdom, legfolk og prester har gitt gode impulser til menighetslivet.

- Det avtegner seg også et bilde av en minoritetssituasjon for de ungarske lutheranere i Transilvania og særlig i Cluj/ Kolozsvar hvor de lever under et rumensk-nasjonalistisk (rumensk-ortodoks) press som er annerledes enn den kirkelige og nasjonale profil en finner hos ledere som Patriark Teoctist og Metropolit Daniel og for eksempel i Moldava-regionen.

- Minoritetssituasjonen for vår søsterkirke og de utfordringer de lever med, gjør at vårt bispedømme/ vår kirke i sterkere grad bør drøfte muligheten av å gå inn i konkrete, diakonale prosjekter.

- Samtalene som er referert, og det vi fikk se og oppleve, vitner samtidig om at det er rom for å utvikle de ekumeniske relasjoner i Romania så vel som kontakten mellom våre kirker og våre to land.

Oppfølging av Den evangelisk-lutherske kirke A.B.

- I vårt bispedømme er det nå naturlig å invitere til en fellessamling for våre Romania-menigheter og drøfte veien videre.

- Ungdomsutvekslingen er nå kommet inn i et godt spor, og det er viktig å satse på ROMUNGNOR – både for våre menigheters skyld og med tanke på et mer permanent ungdomsarbeid i vår søsterkirke i Romania.

- Oppmuntre til gjensidige besøk mellom menighetene i Norge og Romania.

- Drøfte et diakonalt samarbeid og mulig støtte til diakonale prosjekter; samtidig avklare med Kirkens Nødhjelp og LVF hvordan nødhjelp og diakonale midler kanaliseres til kirkene i Romania.

- Samarbeid om kirkemusikk, korarbeid, utvikling av organister til konserter og seminarer.

- Vurdere et felles tiltak med fokus på presterollen – den pastorale identitet og tjeneste – i våre kirker.

- Fortsette samtalen om den lutherske kontakt med de ortodokse kirker.

Oppfølging av kontakten med Den rumensk-ortodokse kirke.

- Drøfte med Mellomkirkelig Råd tanken om en dialog med Den rumensk-ortodokse kirke, med deltakelse fra vår søsterkirke, den tysk-lutherske kirke i Romania og fra vår kirke i Norge. Et første steg her vil kunne være å utnytte en kirkelig begivenhet i vårt land til å invitere representanter fra Romania og bringe dem sammen til en samtale her.

- Videreformidle til biskop Finn Wagle og Pilgrimage 2000-leder Berit Lånke ønsket fra Iasi (Metropolit Daniel/ dir. Dan Sandu) om nærmere samarbeid mellom pilegrimsbyene Iasi og Trondheim.